

УВОДНА РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

РИЈАЛИТИ ПРОГРАМИ У СРБИЈИ – ГЛОБАЛНИ ИЛИ НАЦИОНАЛНИ ФЕНОМЕН

У Србији је ријалити програм заживео са „Великим братом”, изумом Холанђанина Џона де Мола, и то као својеврсни експеримент којем су претходила истраживања савремених уметника на који начин полиција и службе обезбеђења користе видео камере; из тога је произашло креирање простора у који свако долази да би био виђен, то јест, да би видео друге. У међувремену, многе околности су се мењале, како на глобалном нивоу тако и у Србији, па су после „Великог Брата” ријалити програми у нашој земљи у приличној мери еволуирали и попримили форме које излазе из оквира ријалитија, усвајајући широк спектар углавном негативних утицаја из различитих сфера друштва. У којој мери је телевизија, са приказивањем различитих облика не-културе, кича и шунда посредством телевизијских емисија и шоуова, утицала свих ових година да дође до такве запањујуће трансформације форме ријалитија? И да ли се иза тих већ довољно негативних утицаја крију, нажалост, огољена слика друштвеног стања у земљи и далекосежни циљеви одређених структура? Доводећи мале државе у економски зависан положај, велике силе не само да у великој мери креирају њихову економску политику већ посредно утичу и на формирање других сегмената друштва који произлазе или су на одређени начин повезани са економијом као полазном основом.

Један од тих сегмената је и култура, а њено ширење се остварује путем културне глобализације која разбија културне баријере, али истовремено и нарушава, и обликује према својим узусима културни идентитет одређеног друштва. Иако се на ријалити програм може применити добро позната латинска максима „хлеба и игара” (*panem et circenses*), његови негативни ефекти продиру знатно дубље и могу се одразити на различите сегменте друштва. Та опасност је постала реална са развојем самог друштва, али и са непредвидивим и неухватљивим кретањима глобализације чије последице

се могу осетити на нивоу нација, па затим и на још мањем узорку ријалити програма. Хијерархија, која је у „глобалном” ријалитију била вертикална (усмерена од глобалних ка националним вођама), у оквирима нације захваљујући телевизијском ријалитију постаје хоризонтална (вође се утапају и прикривају своје улоге иза екранизованог апсурда, а сам ријалити постаје средство за остваривање одређених циљева). Ако изузмемо психотерапеутско дејство, које му се у извесном смислу не може оспорити, ријалити програм гледаоцима шаље нимало наивне поруке са потенцијално штетним дејством на његове конзументе.

Јелена Меркур, *Колачић Судбине*,
акрилик на платну, 55×70 цм, 2019.